

ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΤΟ Β.Β.С. ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ;

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΑΒΑΝΙΔΗΣ

Στις 13 Φεβρουαρίου 1985 οι ελληνικές εφημερίδες δημοσίευσαν τις εντυπώσεις του γενικού διευθυντή της ΕΡΤ-1 κ. Μαθιόπουλου, μετά από το ταξίδι του στην Αγγλία, για τα προγράμματα ειδήσεων του BBC:

«Εντυπωσιασμένος γύρισε από την επίσκεψή του στο BBC ο γενικός διευθυντής», «Το BBC θαυμάζει μετά την Ελβετία ο κ. Μαθιόπουλος», ήταν μερικοί τίτλοι εφημερίδων. «Διατηρούν πάντα μία απόσταση από την κυβέρνηση και τα προγράμματά τους είναι πολύ ανεπτυγμένα», «τα προγράμματα του BBC είναι ανεπανάληπτα αντικειμενικά», δήλωσε χαρακτηριστικά στη συνέντευξη Τύπου.

Για εμάς τους Έλληνες που έχουμε υποστεί την «κρατικοποίηση» των ειδήσεων της τηλεόρασης και τις συνεχείς ανακοινώσεις υπουργών και κυβερνητικών παραγόντων χωρίς αντίλογο, καθώς και την έλλειψη πλουραλιστικής ενημέρωσης σε τρέχοντα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα του τόπου (απεργίες, κυβερνητικές πολιτικές, αντιπαραθέσεις πολιτική και κρατικών υπηρεσιών, πολιτικές κομμάτων κ.λπ.), είναι φυσικό να αντιδρούμε στη λέξη «αντικειμενικότητα» και «απόσταση κρατικών μέσων ενημέρωσης από την κυβέρνηση». Στην ουσία το ερώτημα είναι: υπάρχει, μπορεί να υπάρξει αντικειμενικότητα ειδήσεων, όταν οι άνθρωποι-δημοσιογράφοι είναι μισθωτοί-υπάλληλοι της εκάστοτε κυβέρνησης και διορίζονται με πολιτικές αποφάσεις;

Η αντικειμενικότητα των ειδήσεων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και ιδιαίτερα την τηλεόραση και το ραδιόφωνο που απευθύνονται στην πλειοψηφία του πληθυσμού μιάς χώρας καθημερινά, είναι μία δύσκολη υπόθεση. Ωστόσο, όταν αποκοπουν από το φάσμα των άλλων προγραμμάτων, και το γενικότερο πλαίσιο ενημέρωσης-κριτικής των εφημερίδων και περιοδικών της χώρας, χάνουν το νόημά τους και η «αντικειμενικότητά τους» ή μη επαφίεται στις προκαταλήψεις και τα προσωπικά κριτήρια του κάθε ακροατή. Από αυτή την άποψη οι ειδήσεις των εννέα, κάθε βράδυ, στο κανάλι BBC-1, αποκομμένες από τη γύρω τους πραγματικότητα, χάνουν την αξία τους ως μέτρο σύγκρισης και αντικειμενικότητας του BBC και της τηλεόρασης στη Μ. Βρετανία.

Αλλά ας εξηγήσουμε μερικά πράγματα. Στη Μ. Βρετανία υπάρχουν τώρα 4 κανάλια τηλεόρασης: BBC-1, BBC-2, ITV και CHANNEL 4. Επίσης υπάρχουν το S4C στην Ουαλλία (μεταδίδει στην τοπική γλώσσα) και 9 περιφερειακοί σταθμοί της ITV που έχουν τοπικά νέα και μερικές διαφορές στα προγράμματά τους από την ITV Λονδίνου (οι περισσότεροι κάνουν και φιλμ, ντοκιμαντέρ κλπ, ως ανεξάρτητες παραγωγές, ANGLIA, GRANADA, CENTRAL, YORKSHIRE κλπ). Τα δύο κανάλια του BBC χρηματοδοτούνται από το δημόσιο ταμείο, από τις υλοχρεωτικές συνδρομές όλων όσων έχουν τηλεόραση και τις πωλήσεις τηλεταινιών, ντοκιμαντέρ κλπ, στη διεθνή αγορά. Δεν προσβάλλουν καθόλου διαφημίσεις (αν και αυτό τελευταία συζητιέται). Οι διευθυντές των 2 καναλιών διορίζονται από την εκάστοτε κυβέρνηση και έχουν πλήρη αυτονομία στην εσω-

τερική διάταξη και κανονισμό λειτουργίας. Οι εκπομπές ειδήσεων καλύπτονται από ένα πολυάριθμο επιτελείο δημοσιογράφων και ανταποκριτών σε όλο τον κόσμο. Επίσης, το BBC-2 έχει την ευθύνη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Ανοικτού Πανεπιστημίου (OPEN UNIVERSITY).

Τα κανάλια ITV και CHANNEL 4 είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις, προβάλλουν διαφημίσεις και έχουν πολύχρονα συμβόλαια με το κράτος. Ιδιαίτερα η εμφάνιση του CHANNEL 4 στο τέλος του 1982 επέφερε μια ριζοσπαστική αλλαγή στην ισορροπία των ειδήσεων και των προγραμμάτων, και σήμερα χαρακτηρίζεται πιο «προοδευτικό» (προσοχή όχι πιο αριστερό) από το BBC-2 και ITV. Η εμφάνισή του κάλυψε και πλευρές ειδησιογραφίας που τα άλλα κανάλια δεν κατόρθωσαν να αναπτύξουν σε μεγάλο βαθμό (π.χ. συνδικαλιστικά θέματα, επιστήμη και τεχνολογία από τη μεριά της αμφισβήτησης, μειοψηφίες κ.λπ.).

Αλλά εδώ δεν τελειώνει η ιστορία της ειδήσεως και των ειδήσεων στα αγγλικά μέσα ενημέρωσης. Όποιος δεν έχει ξυπνήσει σε αγγλικό έδαφος με τις πρωινές ειδήσεις του RADIO 4 (6.30-9.00 π.μ.) χάνει κυριολεκτικά ένα σημαντικό μέρος της ενημέρωσης που μπορεί να έχει ο μέσος Άγγλος/Άγγλιδα καθώς τρώει το παραδοσιακό μπρέκφαστ και ετοιμάζεται για να φύγει στη δουλειά του (όσοι δουλεύουν μπορούν να παρακολουθήσουν και μέσα στο αυτοκίνητο ή στο ποδήλατό τους). Το πρόγραμμα αυτό ειδήσεων, που ετοιμάζεται τις βραδινές ώρες, περιλαμβάνει ένα χείμαρρο από συνεντεύξεις υπουργών, βουλευτών, ειδικών σε όλα τα πολιτικο-κοινωνικά θέματα, ανταποκρίσεις από το εξωτερικό, αναλύσεις επίκαιρων και αρκετά κρίσιμων θεμάτων για την αγγλική κοινωνία. Την επιτυχία των πρωινών προγραμμάτων μιμήθηκαν τα κανάλια της τηλεόρασης με τα BREAKFAST TIME (BBC-1) και GOOD MORNING BRITAIN (ITV) για όσους έχουν την όρεξη να χάσουν την ημέρα τους κοιτάζοντας τηλεόραση μέσα στη βιασύνη του πρωινού ξυγνήματος.

Τα κύρια δελτία ειδήσεων στα 4 κανάλια είναι: CHANNEL 4 7 μ.μ. (διάρκεια 55 λεπτά), BBC-1 9 μ.μ. (25'), ITV Λονδίνου 10 μ.μ. (30') και NEWS NIGHT 10.40 μ.μ. (50'). Οι ειδήσεις των 9 μ.μ στο BBC-1 είναι μικρότερης διάρκειας και συνήθως η κάλυψη των κυριότερων ειδήσεων γίνεται αρκετά σύντομα και χωρίς ανάλυση. Αντιπροσωπεύει βέβαια την «επίσημη γραμμή» στις ειδήσεις της τηλεόρασης, αλλά δεν είναι αντιπροσωπευτικές του πλουραλισμού και της «αντικειμενικότητας» της αγγλικής τηλεόρασης στο σύνολό της.

Τα γεγονότα των τελευταίων χρόνων που κράτησαν το ενδιαφέρον της αγγλικής κοινωνίας ήταν οι μεγάλες αλλαγές στη βιομηχανική δομή της χώρας, η ανεργία, τα νέα πυρηνικά όπλα και η εγκατάσταση των πυραύλων Κρούζ, ο πόλεμος των Φώκλαντς, οι απεργιακές κινητοποιήσεις και ιδιαίτερα η απεργία των ανθρακωρύχων, η υπόθεση Πόιντινγκ και γενικά η πολιτική της κυβέρνησης των Συντηρητικών απέναντι στην τοπική αυτοδιοίκηση, τη δημόσια υγεία, τα πανεπιστήμια, τις κοινω-

νικές παροχές, τους εξοπλισμούς, τη Β. Ιρλανδία κ.α. Η τηλεόραση δεν έμεινε αμέτοχη στην ενημέρωση για όλα αυτά τα σημαντικά γεγονότα, τόσο με την καθημερινή επικαιρότητα όσο και με την επίκαιρη αντιμετώπιση θεμάτων που δεν υστερούσε σε κριτική ανάλυση και σχολιασμό από τα άλλα μέσα ενημέρωσης (παρακολουθώ συστηματικά, αν και με κάποια χρονικά διαλείμματα, την τηλεόραση της Αγγλίας από το 1969 μέχρι και σήμερα σε αντιπαράθεση με εφημερίδες και περιοδικά).

Ωστόσο, η ενημέρωση, σχόλια και ανάλυση των γεγονότων στο εσωτερικό και στο εξωτερικό από την τηλεόραση, δεν παρέμεινε όλα αυτά τα χρόνια χωρίς οξυτάτες κριτικές και κυρίως την επιστημονική ανάλυση από πανεπιστημιακά κέντρα. Το πιο ονομαστό από αυτά, και για τη σοβαρότητά του και τις εκδόσεις του, είναι το GLASGOW MEDIA GROUP του Πανεπιστημίου της Γλασκόβης με κύριο ερευνητή τον GREG PHILLO*. Η ομάδα της Γλασκόβης έχει αναπτύξει μια συστηματική καταγραφή των δελτίων ειδήσεων και της φρασεολογίας που χρησιμοποιείται από τους δημοσιογράφους όταν κάνουν ερωτήσεις ή όταν σχολιάζουν γεγονότα της επικαιρότητας, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις απεργιών. Πράγματι, η συστηματική αυτή καταγραφή έδειξε ότι ορισμένοι δημοσιογράφοι κάνουν «επιθετικές» ή «κριτικές» ερωτήσεις στους συνδικαλιστές και «ουδέτερες» ή «συμπαθητικές» για διευθυντές επιχειρήσεων (σε περίοδο απεργίας). Ωστόσο, και οι ίδιοι ερευνητές καταλαβαίνουν ότι αυτός ο διαχωρισμός είναι αρκετά δύσκολος. Παρόμοιες μελέτες άρχισαν τα τελευταία χρόνια και σε άλλα πανεπιστημιακά κέντρα.

Η απεργία των ανθρακωρύχων ήταν το σημαντικότερο τηλεοπτικό γεγονός των ειδήσεων κατά τους τελευταίους 11 μήνες (άρχισε στις 12.3.84) και έδωσε το έναυσμα για συζήτηση του ρόλου της τηλεόρασης στην παρουσίαση «αντικειμενικών» ή «προκατειλημμένων» ειδήσεων. Μερικά θέματα της απεργίας ήταν: οι οικονομικές θέσεις της διοίκησης (NCB) στο θέμα των «αντιοικονομικών ανθρακωρυχείων», η απόφαση του σωματείου (NUM) να κατέβει σε απεργία χωρίς μυστική ψηφοφορία (που απαιτούσε το καταστατικό και με 55% υπέρ), η τοποθέτηση του MACGREGOR, γνωστού τεχνοκράτη ή «χασάπη» κατά το σωματείο, ως προέδρου της NCB, η προσωπικότητα του ARTHUR SCARGILL, η μεγάλη ανεργία, το κλείσιμο μικρών ανθρακωρυχείων σε περιοχές μεγάλης ανεργίας, η απόφαση του ανθρακωρύχων στο Νότιγγχασάιρ να μην απεργήσουν (με μυστική ψηφοφορία), οι ομαδικές μετακινήσεις απεργών για μαζική περιφρούρηση σε ορισμένα ανθρακωρυχεία, η δυναμική παρουσία της αστυνομίας με το πρόσχημα της δημόσιας τάξης και διαφύλαξη της εισόδου εργαζομένων, αντίθετους με την απεργία, στους χώρους εργασίας, οι σκηνές βίας και η αντίδραση της αστυνομίας με συλλήψεις, η ανταλλαγή αντιπάλων μεταξύ απεργών και απεργοσπαστών στους τόπους κατοικίας, κλπ. Δεν υπήρξε ημέρα που να μην αναφέρθηκε η πορεία της απεργίας στην τηλεόραση. Μερικές σκηνές ήταν αρκετά βίαιες και όλα αυτά τις πρωινές ώρες (σκέφτεται κανείς έλληνες δημοσιογράφους να σηκώνονται 2 π.μ. και να πηγαίνουν για να फिल्μάρουν επεισόδια 10-20 λεπτών στα μαύρα χαράματα;).

Το θέμα της «αντικειμενικότητας» ή μη των προγραμμάτων ειδήσεων συζητήθηκε σε έκταση στο Διεθνές Φεστιβάλ Τηλεό-

ρασης του Εδιμβούργου (Αύγουστος 27, 1984) ανάμεσα στον SCARGILL, ακαδημαϊκούς, υπεύθυνους προγραμμάτων ειδήσεων στο BBC και ITV και δημοσιογράφους*. Παρά τις αντιρρήσεις του γραμματέα του NUM για την έλλειψη αντικειμενικότητας των ειδήσεων στα BBC-1 και ITV για την απεργία των ανθρακωρύχων (κυρίως γιατί δεν χρησιμοποίησαν στοιχεία από τα δελτία Τύπου του σωματείου), δεν επέκρινε τα προγράμματα ειδήσεων στα BBC-2 (NEWSNIGHT) και CHANNELL 4 καθώς και τα προγράμματα επικαιρότητας (ημίωρα προγράμματα με ανάλυση και σχολιασμό από ειδικούς, απεργούς, συνδικαλιστές κ.α. των ιδιαίτερων προβλημάτων της απεργίας -4 ή 5 από αυτά σε περίοδο δύο μηνών, που έτυχε να παρακολουθήσω, ήταν εξαιρετικής ποιότητας και κριτικά για τις δύο πλευρές). Παρόμοιες αναλύσεις και σχόλια απασχόλησαν την ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, ενώ δεκάδες γράμματα αναγνωστών κατέκριναν ή επιδράβευσαν την «αντικειμενικότητα» των ειδήσεων.

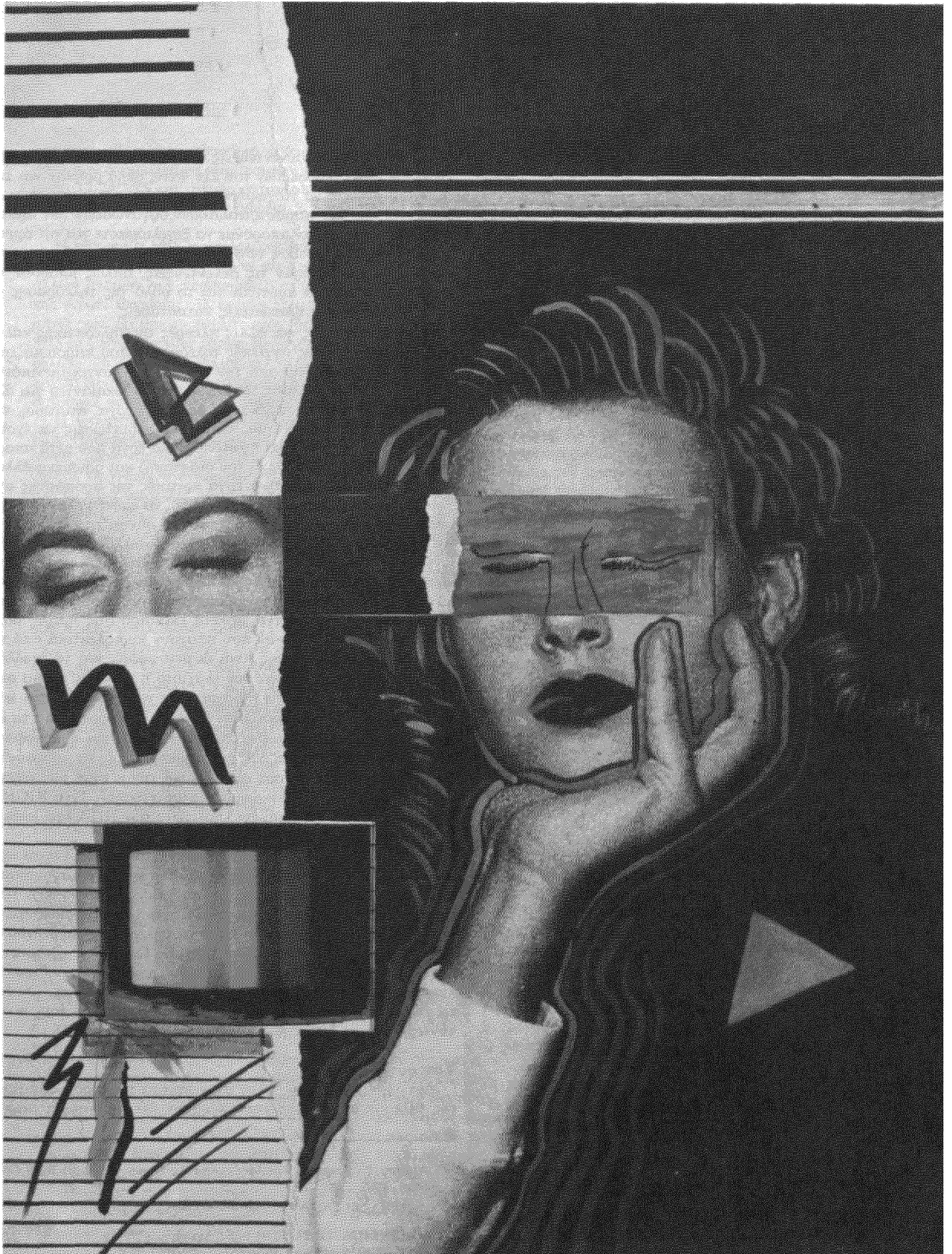
Ένα άλλο σημαντικό θέμα επικαιρότητας και διαμάχης τα τελευταία 3 χρόνια ήταν η εγκατάσταση των πυραύλων Κρούζ, οι κατασκηνώσεις ειρηνιστών έξω από τις βάσεις και η αναγέννηση του ειρηνιστικού κινήματος (CND) ενάντια στη λογική των εξοπλισμών και των στρατιωτικών δαπανών από την κυβέρνηση των συντηρητικών. Το 1965 το BBC είχε απορρίψει ένα δικό του τηλεοπτικό φιλμ «THE WAR GAME» του Πήτερ Γουότκιν, που παρουσίαζε με ρεαλιστικές σκηνές τις συνέπειες ενός πυρηνικού πολέμου ως «πάρρα πολύ μακάβριο για την τηλεόραση» (την απόφαση είχε πάρει τότε και ο γνωστός μας HUGH GREENE που ήταν Γενικός Δ/ντης). Το φιλμ φυσικά έγινε μπέστ σέλερ και έχει παρουσιασθεί σε εκατοντάδες ιδιωτικές προβολές σωματείων, φοιτητικούς συλλόγους κλπ.

Πρόσφατα, το BBC θέλησε να ακυρώσει μετά από προσυμφωνία τις τηλεοπτικές διαλέξεις του καθηγ. M. PENTZ του Ανοικτού Παν/μίου και του E. THOMPSON γνωστού συγγραφέα και ειρηνιστή (DIMBLEBY LECTURE 1981). Και στις δύο περιπτώσεις η άρνηση της διοίκησης του BBC απέτυχε. Στην πρώτη περίπτωση η διάλεξη έγινε τελικά, ενώ στη δεύτερη αναβλήθηκε αλλά αργότερα ένας άλλος επιστήμονας, Δρ. N. HUMPHRY, έδωσε μια θαυμάσια αντιπυρηνική διάλεξη, την BRONOWSKI MEMORIAL LECTURE, ακριβώς την προηγούμενη μιας μεγαλειώδους διαδήλωσης του CND στο Λονδίνο.

Το 1982, το BBC έδειξε το A GUIDE TO ARMAGEDDON, μια σημαντική ανάλυση του παραλογισμού των πυρηνικών εξοπλισμών, ενώ το 1984 το περίφημο φιλμ THREADS (αναπαράσταση πυρηνικού πολέμου στην πόλη Σέφλντ και με διαστάσεις των συνεπειών του πυρηνικού χειμώνα) και μια δίωρη συζήτηση μεταξύ ειδικών για το φιλμ και τις συνέπειες των εξοπλισμών μέσα από το σενάριο του πυρηνικού χειμώνα. Επίσης, οι ειδήσεις και τα προγράμματα επικαιρότητας κράτησαν μια «συμπαθητική στάση» στις ομάδες των ειρηνιστών έξω από τις βάσεις και το CND (συνεντεύξεις, ειδήσεις για τις προσπάθειες της αστυνομίας να εκδιώξουν τους κατασκηνω-

* Glasgow University Media Group, Bad News (1981) και More Bad News, Roudledge & Keegan Paul, London, 1982.

* Scargill takes on the telly men, New Socialist, No 20, October 1984, p.20.

τές, συμμετοχή του γραμματέα ή προέδρου του CND στις συζητήσεις για τους εξοπλισμούς και την εγκατάσταση Κρούζ κλπ).

Ένα άλλο παράδειγμα για το ρόλο του BBC και γενικά της τηλεόρασης στην ενημέρωση της κοινής γνώμης σ' ένα λεπτό πολιτικό ζήτημα ήταν ο πόλεμος των Φώκλαντς και η απόθεση του δημόσιου υπαλλήλου POINTING, που παρέδωσε ορισμένα εμπιστευτικά έγγραφα για τη βύθιση του καταδρομικού BELGRANO στον βουλευτή TAM DALYELL, μέχρι την τελική του αθώωση πρόσφατα. Το BBC και μερικές εφημερίδες (π.χ. GUARDIAN) ήταν από τα λίγα μέσα μαζικής ενημέρωσης που από την αρχή ήταν αντίθετο στη χρήση βίας για την εκδίωξη των Αργεντινών από τα νησιά. Σ' ένα από τα πιο σημαντικά προγράμματα πολιτικής ανάλυσης PANORAMA (8-9 μ.μ. κάθε Δευτέρα BBC-1) προβλήθηκαν οι φόβοι πολλών βουλευτών του Εργατικού Κόμματος και μερικών του Συντηρητικού για την προετοιμαζόμενη ναυτική δύναμη κρούσης. Τις επόμενες ημέρες η κυβέρνηση Θάτσερ έκανε τις πιο στριφνές δηλώσεις για τη στάση της τηλεόρασης και ιδιαίτερα του BBC για τον πόλεμο στα νησιά. Η αντιπαράθεση κράτησε σ' όλη τη διάρκεια του πολέμου, μόνο που οι στρατιωτικοί περιορίσαν τους δημοσιογράφους πάνω σε πλοία και τους τροφοδοτούσαν με δελτία ειδήσεων (που αργότερα αποδείχθηκαν προπαγανδιστικά και πολλά ψεύτικα σε σχέση με την πραγματική κατάσταση των επιχειρήσεων). Η πικρία αυτή, να αντιμετωπισθεί το BBC με καχυποψία κατά τη διάρκεια του πολέμου, εκφράσθηκε με διάφορα άρθρα στον Τύπο και μ' ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα-συζήτηση για το ρόλο των μέσων ενημέρωσης σε καιρό πολέμου, με βάση την εμπειρία τους από τα Φώκλαντς.

Η δίκη POINTING, που κατέληξε να αθωωθεί ο δημόσιος υπάλληλος από την κατηγορία της μεταβίβασης εγγράφων σε βουλευτή, που όμως δεν ήταν στρατιωτικά μυστικά, αλλά βοήθησαν την κοινή γνώμη να διαμορφώσει απόψεις για τις κινήσεις του καταδρομικού πριν τη βύθισή του, έρχεται σε μια κρίσιμη εποχή για την αγγλική κοινωνία. Πριν λίγους μήνες είχε καταδικασθεί μιά γραμματέας του Υπουργείου Στρατιωτικών για τη διοχέτευση εγγράφων στην εφημερίδα GUARDIAN σε σχέση με την εγκατάσταση των αμερικανικών πυραύλων Κρούζ στο Γκρήναμ Κόμον. Η καταδίκη αυτή δημιούργησε ένα κακό προηγούμενο στην ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης να δημοσιεύουν πληροφορίες για τις «δολοπλοκίες» αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης σε θέματα κυβερνητικής πολιτικής. Το κανάλι CHANNEL 4 αναπαράστησε την δίκη με ηθοποιούς σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια (στη Μ. Βρετανία δεν επιτρέπεται να φωτογραφίζονται ή να κινηματογραφούνται οι δίκες) για ν' αποτελέσει ένα ντοκουμέντο για μελλοντικούς ιστορικούς.

Παρόμοια προβλήματα αντιμετώπισε η τηλεόραση και με την κατάσταση στη Β. Ιρλανδία. Πέρα από την καθημερινή ειδησεογραφία και τα αιματηρά γεγονότα που εξελίσσονται εδώ και 14 χρόνια, υπάρχουν και ορισμένες εξελίξεις που δεν μπορούν να μην τύχουν κάποιος πολιτικής και κοινωνιολογικής μελέτης. Τα προγράμματα CURRENT AFFAIRS*, είτε με ντοκιμαντέρ είτε με συζητήσεις με εκπροσώπους των αντιμαχόμενων παρατάξεων, προσπάθησαν να «σπάσουν» το τείχος μίσους που χωρίζει τις δύο κοινότητες και γι' αυτό δέχτηκαν καταίγισμο επικρίσεων από κυβερνητικούς παράγοντες. Όχι μό-

νο παρουσίασαν σε συνεντεύξεις εκπροσώπους του παράνομου IRA και των εκπροσώπων του Σίν Φέιν, αλλά βρήκαν και την πολιτική δύναμη να εισχωρήσουν στα άδυστα των σωμάτων ασφαλείας και των παραστρατιωτικών οργανώσεων των προτεσταντών. Ωστόσο δεν μπορούμε να ξεγελιάμαστε για την άμεση και αντικειμενική στάση των ανθρώπων που δημιούργησαν τα ντοκιμαντέρ και πήραν τις συνεντεύξεις, απλώς μπορούν να γίνουν πειραματικά πρότυπα για το ρόλο της τηλεόρασης σε κρίσιμες πολιτικό-στρατιωτικές καταστάσεις.

Υπάρχουν επίσης και άλλες πλευρές της τηλεοπτικής κάλυψης στα κανάλια της αγγλικής τηλεόρασης που παρουσιάζουν σημαντικό ενδιαφέρον από την άποψη της «αντικειμενικότητας» (εξωτερικές ειδήσεις, αναλύσεις και ντοκιμαντέρ για άλλες χώρες, κινηματογραφικά και θεατρικά έργα, επιστήμη, τέχνη κλπ.). Για παράδειγμα, υπάρχουν περιπτώσεις να έχουν χρηματοδοτήσει θεατρικά πρωτοποριακά έργα που μετά απορρίφθηκαν (για την πολιτική του διάστασης) και ορισμένα άλλα, που αποτέλεσαν σημαντικά έργα κριτικής της πρόσφατης αγγλικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής, να εμφανισθούν και να υποστούν διθυραμβικές κριτικές, και να συνεχίζουν να παίζονται σε ιδιωτικές λέσχες και φοιτητικούς συλλόγους.

Ωστόσο το πρόβλημα της αντικειμενικότητας των μέσων ενημέρωσης με κανόνες πλουραλισμού, διαλόγου και επιχειρημάτων, αντί για κυβερνητική προπαγάνδα, αφορισμούς και προκαταλήψεις, παραμένει αρκετά επίκαιρο στις ημέρες μας. Εκείνες οι ομάδες ατόμων που πάσχουν κυριολεκτικά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι οι μειοψηφίες και τα εναλλακτικά κινήματα, που βρίσκουν ελάχιστο ή καθόλου χρόνο στα τηλεοπτικά προγράμματα (πράγμα που τελευταία βρίσκει κάποια διάθεση συμβιβασμού στην αγγλική τηλεόραση) και τα άτομα ή οργανωμένες ομάδες που καταγγέλλονται ή συκοφαντούνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης χωρίς να μπορούν ν' απαντήσουν (που έχει σαν αποτέλεσμα την κίνηση των τελευταίων χρόνων για το «δικαίωμα της απάντησης», THE RIGHT OF REPLY, που σε ορισμένες πολιτείες των ΗΠΑ έχει καθιερωθεί πριν μερικά χρόνια).

Αναμφίβολα, η αγγλική τηλεόραση (και το BBC) είναι αρκετά πιο «αντικειμενική» και «ευαίσθητη» στην παρουσίαση των πολιτικών ειδήσεων (πράγμα που πιστεύει το 68-80% των άγγλων τηλεθεατών για, π.χ., την απεργία των ανθρακωρύχων) από τη δικιά μας τηλεόραση, παρά τις αλλαγές και τη βελτίωση της ποιότητας των τελευταίων χρόνων. Ωστόσο η εξελικτική πορεία για την αυτονομία της, που έχει χτιστεί με πολύχρονες προσπάθειες και σε δύσκολες πολιτικές καταστάσεις, μπορεί να γίνει ένα μέτρο σύγκρισης και πειραματισμού με τους διευθυντές και των δικών μας καναλιών ΕΡΤ-1 και ΕΡΤ-2.

Υστερόγραφο

Δεν υπάρχει λοιπόν τέλος στην πορεία των προγραμμάτων της τηλεόρασης. Πρόσφατα υπάρχουν δύο καινούρια παρα-

* C. Aubrey, Nukespeak: The Media and the Bomb, Comedia Publ.Co, London, 1982.
M. Kaldor, New Socialist, December 1984.

* WORLD IN ACTION, ITV, κάθε Δευτέρα 8.30 μ.μ. PANORAMA, BBC-1, κάθε Δευτέρα 8.10 μ.μ.

δείγματα. Το πρώτο αφορά το πρόγραμμα «M15's Official Secrets» που επρόκειτο να παρουσιάσει το CHANNEL 4 την εβδομάδα 17-24/2/85 και αναφέρονταν στις μυστικές υπηρεσίες της M15 (Military Intelligent, γραφείο 5, κάτι σαν το A2 το δικό μας).

Η υπηρεσία M15 παρακολουθούσε τα τελευταία χρόνια τα τηλέφωνα διαφόρων ηγετικών στελεχών του CND και μερικών άλλων ατόμων για περιπτώσεις επηρεασμού τους από χώρες της Ανατ. Ευρώπης. Η έρευνα για το πρόγραμμα κράτησε 9 μήνες και βρέθηκαν τουλάχιστον δύο πρώην υπάλληλοι του M15 (η Cathy Massiter έδωσε συνέντευξη στον Observer, πρώτη σελίδα, 24.2.85) που κατέθεσαν το είδος της παρακολούθησης και τα πρόσωπα που παρακολουθούνταν. Το τηλεφίλμ παρουσιάστηκε σε βουλευτές και δημοσιογράφους.

Η υπηρεσία που έχει την άδεια της ιδιωτικής τηλεόρασης IBA (Independent Broadcasting Authority) και είναι ένα θεσμοθετημένο συμβούλιο με κοινής αποδοχής προσωπικότητες, ζήτησε τη γνώμη του νομικού της συμβούλου. Κατά τη γνώμη του το φίλμ αποτελεί παραβίαση του Official Secrets Act (νόμος που απαγορεύει την παρουσίαση μυστικών κρατικών υπηρεσιών) και η IBA απαγόρευσε την προβολή του. Οι δικηγόροι του CHANNEL 4 θεώρησαν ότι η γνώμη αυτή δεν ευσταθεί και ότι σε περίπτωση δίκης θα αθώνονταν, όπως στην περίπτωση (Guardian, 25.2-28.2.85) είναι ότι οι δημοσιογράφοι του φίλμ ήταν εκείνοι που ανασκόπησαν την υπόθεση και βρήκαν τους δύο πρώην υπαλλήλους του M15 και μίλησαν.

Το δεύτερο παράδειγμα είναι με το τηλενοκτιμαντέρ «Racial Outlaws» της Thames Television για το TV Eye Programme, (9.30 μ.μ. 17.1.1985). Το φίλμ είχε για θέμα του την έξωση ενοίκων από κρατικές πολυκατοικίες γιατί είχαν συμπεριφερθεί με ρατσιστική νοοτροπία σε γείτονες τους Ασιατικής καταγωγής σ' ένα προάστειο του Λονδίνου (στο 'Hστ 'Εντ). Το φίλμ παρουσίασε την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί και πήρε συνεντεύξεις και από τις δύο πλευρές, θυτών και θυμάτων και των εκπροσώπων της κοινότητας, προσπαθώντας να εμβαθύνει στην ψυχολογία των λευκών ρατσιστών και τι τους ώθησε να επιτεθούν στους γείτονές τους. Μετά το τέλος του προγράμματος τα τηλέφωνα της Thames Television είχαν μπλοκαριστεί από εκατοντάδες ανυπόμονους τηλεθεατές που δέχτηκαν να περιμένουν γύρω στη μία ώρα για να επαινέσουν ή να κατηγορήσουν το φίλμ.

Τις επόμενες ημέρες έφθασαν και εκατοντάδες γράμματα. Κάθε ένα από αυτά απαντήθηκε από τους παραγωγούς του φίλμ. Επίσης αφιερώθηκε ακόμη ένα πρόγραμμα για την έκθεση των απόψεων των διαφόρων αντιρατσιστικών επιτροπών για την κατάσταση και για το φίλμ (New Society, 14.2.85, σ. 253).

Θα μπορούσα να συνεχίσω με αναρίθμητα γεγονότα και παραδείγματα που κάνουν την αγγλική τηλεόραση πάντοτε ζωντανή και θέμα αντικρουόμενων απόψεων. Μια γέυση της ποιότητας του BBC και των άλλων καναλιών αποτελεί και το θαυμάσιο περιοδικό του THE LISTENER. Ένα περιοδικό που παρουσιάζει συνεργάτες του BBC και άλλων καναλιών σε ενδιαφέρουσες αναλύσεις πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων, που αναφέρονται σε τρέχουσα επικαιρότητα ή τηλεοπτικά προγράμματα. Ωστόσο, δεν πρέπει να μας διαφεύγει την προσοχή τα όρια μέσα στα οποία κινείται η κριτική και η ανάλυση των θεμάτων, δηλαδή σε αντιλήψεις που δεν είναι

του MARXISM TODAY ή NEW STATESMAN αλλά και όχι της DAILY TELEGRAPH ή της DAILY MAIL (δεν υπολογίζω φυσικά για σοβαρά μέσα ενημέρωσης της εφημερίδες SUN ή DAILY MIRROR).

Αν προσπαθήσουμε να κάνουμε μια σύγκριση μεταξύ BBC- και αγγλικής τηλεόρασης (BBC-2, ITV, CHANNEL 4) και EPT-1 και 2, τότε νομίζω ότι δεν συγκρίνουμε παρόμοιες καταστάσεις. Είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Ακόμη κι αν οι ειδήσεις του BBC για την απεργία των ανθρακωρύχων δεν άρεσαν σε πάρα πολλούς, τουλάχιστον οι δημοσιογράφοι του προσπάθησαν να καλύψουν γεγονότα και καταστάσεις με σοβαρότητα (σοβαροφάνεια πιθανόν), ενώ οι EPT-1 και 2 δεν μας έχουν παρουσιάσει ούτε μία εικόνα συνδικαλιστικών στελεχών σε περιόδους απεργίας, ούτε μία πόρτα εργοστασίου, ούτε μία πορεία απεργών, ούτε μία συνέντευξη για τα αιτήματα και την αντιδικία των δύο πλευρών. Κι όλα αυτά βέβαια για την περίοδο 1982-85.

1.3.1985

* Το ντοκιμαντέρ τελικά πουλιέται σε κασέτες, ενώ άρχισε να προβάλλεται σε δύο κινηματογράφους του Λονδίνου (Guardian, 4.3.1985)